

In gesprek met onderzoeker ... Rose-Marie Dröes

Sinds 2010 is Rose-Marie Dröes hoogleraar bij het medisch centrum van de Vrije Universiteit in Amsterdam (VUmc). Daar werkt ze rond het thema psychosociale hulpverlening voor mensen met dementie. Al sinds begin jaren tachtig doet ze hier onderzoek naar. In de afgelopen 30 jaar bleek ze een veelzijdig onderzoeker te zijn die meerdere thema's uitwerkt. We spraken haar op een Innovate Dementia studiedag in Eindhoven eind maart en lazen haar publicaties.

Bewegen

Een eerste thema waar Dröes zich vanaf 1983 op richt is het belang van beweging voor mensen met dementie. Niet verwonderlijk, want van opleiding is ze bewegingswetenschapper. In 1991 promoveerde ze op een onderzoek naar het effect van beweging op gedrag en stemming van mensen met dementie. Eenvoudige of meer sportieve bewegingsactiviteiten in groepsverband worden doorgaans positief gewaardeerd door personen met dementie en hun verzorgenden. Onderzoek van Dröes toont ook aan dat er een (weliswaar kortdurende) positieve invloed is op het cognitief functioneren. Ook verminderen agressie en nachtelijke onrust. Die boodschap is vergelijkbaar met het huidige pleidooi van Erik Scherder.

Uit dit onderzoek ontstaat ook het adaptatie-copingmodel dat in later werk terugkomt en verder uitgewerkt wordt. Uitgangspunt is dat personen met dementie door hun ziekte steeds aanpassingsstrategieën moeten ontwikkelen, bv. inzake omgaan met eigen invaliditeit, behoud van een positief zelfbeeld, het omgaan met de nieuwe omgeving van een woonzorgcentrum. Gedragsproblemen kunnen het gevolg zijn van onvoldoende of onjuiste aanpassingsstrategieën. In dit promotieonderzoek ontstaat ook de interesse voor psychosociale interventies in brede zin en de overtuiging dat die een essentieel onderdeel zijn van moderne dementiezorg.

Ontmoetingscentra

Een tweede thema waar Rose-Marie Dröes haar aandacht op richtte zijn de ontmoetingscentra voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Die zijn in 1993 in Amsterdam gestart bij GGZinGeest en de afdeling Psychiatrie van VUmc en bleken erg succesvol. Er zijn er nu meer dan 120 door heel Nederland. Dröes organiseert samen met haar collega's een helpdesk voor deze ontmoetingscentra en deed onderzoek naar hun effecten. In april 2013 werd een jubileumcongres 'Samen Sterk!' georganiseerd. Recent is het project MEETINGDEM gestart om het werken met ontmoetingscentra dementie te internationaliseren. Doelstelling is het model Ontmoetingscentra nu ook in Engeland, Polen en Italië te implementeren en te evalueren. Voor elk land wordt een implementatieplan en -toolkit ontwikkeld, rekening houdend met de behoeften van de gebruikers, de cultuur en de land-specifieke organisatie van de gezondheidszorg.

Website: <http://www.vumc.nl/afdelingen/ontmoetingcentradementie/>

Qualidem, Nederlandse variant

Ongeveer tien jaar geleden startte Dröes en haar collega's van de VUmc werk rond het meten van kwaliteit van leven van mensen met dementie in verpleeg- en verzorgingshuizen (onze woonzorgcentra). Er waren meerdere subjectieve invullingen van het begrip kwaliteit van leven (goede gezondheid, een goed sociaal netwerk, ...) en de vraag of mensen met dementie hun kwaliteit van leven wel konden benoemen en communiceren. Er moet immers rekening gehouden worden met afname van cognitieve en communicatieve functies. Dat onderzoekswerk leidde tot het Qualidem-instrument dat bij mensen met lichte tot ernstige dementie in intramurale zorgsettings kan worden toegepast. Dit heeft geen relatie tot het langdurige Vlaamse Qualidem-project dat in die tijd door onder meer Prof. dr. Jan de Lepeleire (KU Leuven) getrokken werd en waarnaar in publicaties nog regelmatig verwezen wordt. Eerder toevallig hebben beide initiatieven voor dezelfde naam gekozen.

Voor de ontwikkeling van Qualidem (Nederlandse variant) werd opnieuw teruggegrepen op het adaptatie-coping model en op observaties van Jacomine de Lange in verpleeghuizen. Zo ontstond een observatie-instrument met 9 subschalen: zorgrelatie, positief affect, negatief affect, rusteloos gedrag, positief zelfbeeld, sociale relaties, sociaal isolement, zich thuis voelen, en iets om handen hebben.

In gesprek met onderzoeker ... Rose-Marie Dröes

STAR

Rose-Marie Dröes is ook betrokken bij het Europese STAR project, acroniem voor "Skills Training And Re-skilling for carers of people with dementia". Basis is een online cursus bestaande uit 8 modules. Die zijn beschikbaar in het Nederlands, Engels, Italiaans, Zweeds en Roemeens. De thema's omvatten: wat is dementie?, leven met dementie, een diagnose krijgen, praktische problemen in het dagelijks leven, emotionele impact van dementie, mensen ondersteunen met het omgaan met dementie, positieve en empathische communicatie en tenslotte voor jezelf zorgen. De kosten bedragen 25,- € per jaar per deelnemer. Zorginstellingen kunnen voor een vast bedrag per jaar al hun personeel laten (bij)scholen.

Website: <http://courses.startraining.eu/>

VUmc

Het VU medisch centrum en het Alzheimer centrum VUmc zijn erg actief inzake onderzoek naar dementie en dementiezorg, met bekende namen als Philip Scheltens, Henriëtte van der Roest, Franka Meiland en Marike de Boer. Met hen werkt en publiceert Rose-Marie Dröes, aanvullend op het voorgaande, over thema's als hulpmiddelen en technologie voor personen met dementie, het gebruik van theater in verpleeghuizen (de Veder-methode), vroegtijdige zorgplanning, en casemanagement dementie. Om bevindingen uit onderzoek toegankelijk te maken voor de praktijk lanceerde zij in 2012 bovendien de digitale Informatiedesk Effectieve Zorg & Behandeling bij dementie, te bereiken via internet. Deze website bevat een schat aan informatie over effectieve psychosociale hulpverlening.

Website: <http://www.vumc.nl/afdelingen/informatiedesk-dementiezorg/>

Referenties:

- Dröes, R.-M. (1995). Psychosociale behandeling bij dementie. *Tijdschrift voor psychiatrie*, 36(3), 235-260.
- Dröes, R.-M., Meiland, F., de Lange, J., Vernooij-Dassen, M., & van Tilburg, W. (2003). The meeting centres support programme; an effective way of supporting people with dementia who live at home and their carers. *Dementia. The International Journal of Social Research and Practice*, 2(3), 421-438.
- Dröes, R.-M., Breebaart, E., Meiland, F., van Tilburg, W., & Mellenbergh, G. J. (2004). Effect of Meeting Centres Support Programme on feeling of competence of family caregivers and delay of institutionalization of people with dementia. *Aging & Mental Health*, 8(3), 201-211.
- Dröes, R.-M., & Oattes, M. (2005). Heeft u al een ontmoetingscentrum? *Denkbeeld* 17(2), 52-53.
- Dröes, R.-M. (2010). *Omgaan met de gevolgen van dementie: het psychosociale perspectief (oratie)*. Amsterdam: VU

Deze publicaties en haar oratie kunnen gratis digitaal opgevraagd worden via doc@dementie.be.

Opgetekend door Jan Steyaert, mei 2014

jan.steyaert@dementie.be